

ИЗПОЛЗВАНЕ НА ДИСПЕРСИОННИЯ АНАЛИЗ ПРИ ИЗУЧАВАНЕ НА СЕЗОННИТЕ КОЛЕБАНИЯ

Стоян Костов*, Стела Цанова**

РЕЗЮМЕ *Дисперсионният анализ е метод с широк спектър на приложение. В настоящата разработка посредством този метод се проверява значимостта на схемите на сезонните колебания. Приложената схема на дисперсионен анализ може да се разглежда като дву-факторен модел, като факторът по редовете отразява значимостта на тренда в динамичния ред, а факторът по колони отразява влиянието на сезонния компонент.*

Невинаги различията по месеци или други периоди могат да се разглеждат като сезонен компонент в динамичните редове. Възможно е повтарящите се по години по-големи стойности през едни месеци и по-малки през други да се дължат на влиянието на случайни фактори. Съществуват различни методи за проверка на наличието на сезонни колебания. Обект на настоящата статия е разглеждането на дисперсионния анализ като метод за установяване на статистическата значимост на сезонния компонент.

Известно е, че чрез дисперсионния анализ се проверява значимостта на даден факторен признак. При вариационните разпределения същественото влияние действа систематично върху всички случаи. По-различен е начинът на приложението на дисперсионния анализ при проверяване на значимостта на схемите на сезонните колебания. В този случай подгрупите на резултатите от наблюденията в отделните колони и редове съдържат фактически само по едно наблюдение в клетка. По този начин не е възможно да има дисперсия вътре в клетките. Целта е да се намери приемлива мярка за

* Д-р, доцент в катедра "Математика и статистика" на СА "Д. А. Ценов" - Свищов.

** Главен асистент в катедра "Математика и статистика" на СА "Д. А. Ценов" - Свищов; e-mail: tsanova@uni-svishtov.bg .